شەری تورکیا لە گەڵ دونیادا بە هۆی کوردەوە!

د. جەبار قادر

دۆزی کورد بووەتە هۆی سەرئێشەیەکی زۆر بۆ تورکیا. رۆژ نیە تورکیا نەیکا بە هەلاّ و کێشە لە گەڵ ئەم دەوڵەت و ئەو رێکخراوە و دەزگا و کەسایەتیدا بە هۆی هەڵوێستی نامرۆڤانەیەوە لە داخوازییە رەواکانی گەلی کورد. دەسەلاّتدارانی تورکیا وەکو نەریتێک کە نزیکەی سەدەیەکە لە سەری دەرۆن هەموو وتەیەک کە باری راستەقینەی کورد لەو ولاّتەدا بخاتە روو بە پیلان لە دژی تورکیا و دوژمنایەتی نەتەوەی تورک و یەکێتی خاکی کۆماری تورکیا لە قەڵەم دەدەن. یەکسەر میدیای تورکیاش دەکەوێتە خۆی و ئەو لایەن و رێکخراوە و کەسایەتیانە دەبنە ئامانجی هێرش و پلارەکانی.

لەم چەند رۆژەی دوایشدا چەند رووداوی لەو جۆرە هاتوونەتە کایەوە کە بوونەتە هۆی رق هەڵسانی دەسەلاّتداران و میدیای تورکی. یەکێ لەو رووداوانە بریاری دادگایی کردنی خاوەنی دەزگای بلاّوکردنەوەی ((ئارام)) فاتیح تاشە کە دوا بەرهەمی یەکێ لە زمانزان و بیریارە هەرە بە نێوبانگەکانی ئەمریکای نەعوم چۆمسکی، کە رەخنەیەکی توندی لە سیاسەتی تورکیا بە رامبەر بە کورد تێدایە، بە تورکی بلاّوکردۆتەوە. ئەم کارەی تورکیا تەنها دوو مانگ دوای ئەوە دێ کە یەکێتی ئەوروپا هەنگاوەکانی ئەو ولاّتەی لە بواری رێگە خۆشکردندا لە بەردەم ئازادی بیر و را دەربرین بەرز نرخاندن !!

پرۆفیسۆری زانکۆی هارڤەرد چۆمسکی هەر وەکو لە رۆژنامەی Independent ی ئینگلیزیدا لە رۆژی ٢٤ / ١/ ٢٠٠٢ هاتووە بە تەمایە بچێ بۆ تورکیاو لە دادگاییکردنی فاتیح تاشدا، کە دواوی ساڵێ زیندانی بۆ کراوە، لە ١٣ ئەم مانگەدا (شوبات) ئامادە بێ. هەروەها چۆمسکی نامەیەکی بۆ بیروّی کۆمیساری بالاّی مافی مرۆڤی نەتەوە یەککگرتووەکان ناردووە و ئەو لێکدانەوەی گوایە قانوونەکانی تورکیا رێگە بە دەربرینی بیر و رای ئازاد دەدەن بە درۆ خستووەتەوە. چۆمسکی بە تەمایە سەر لە دیاربەکر بدا و لە گەڵ چالاکوانە کوردەکاندا کۆ ببێتەوە. ئەمەش بۆ خۆی تاقیکردنەوەی ئازادییە لە تورکیا. ئاخۆ رێگەی پێ دەدرێ سەر لەو ناوچەیە بدا؟.

لە یەکێک لە وتارەکانیدا کە لە بنەرەتدا وانەیەک بووە لە زانکۆ چۆمسکی دەڵێ ((کورد بە شێوەیەکی نامرۆڤانە بە درێژایی هەموو مێژووی هاوچەرخی دەوڵەتی تورکیا وەبەر چەوسانەوە کەوتووە□. لە ساڵی ١٩٨٤ دا حکومەتی تورکیا دەستی کرد بە شەرێکی فراوان لە دژی دانیشتوانی کورد لە باشوری رۆژهەلاّتی تورکیا□ ئەنجامی ئەو شەرە زیانێکی گەورە بوو : مردنی دەیان هەزار مرۆڤ و دوو تا سێ ملیۆن کۆچبەر و پاکتاوی نەژایی فراوان لە گەڵ تێکدانی ٣٥٠٠ ئاواییدا)).

ئەم وتانەی چۆمسکی بەلای دەسەلاّتدارانی تورکەوە مایەی ئاژاوە نانەوەن. بەلای چۆمسکیشەوە دادگایی کردنی تاش بەشێکە لە شالاّوێکی بەربلاّوە لە دژی کورد کە داوای خوێندن دەکا بە زمانی کوردی. سەر دۆزگەری تورکیاش لە لای خۆیەوە وتارەکەی چۆمسکی بە پروپاگەندە کردن بۆ جوداخوازی پێناسە کردووە.

پرۆفیسۆری ئەمریکایی بە رەگەز جولەکە چۆمسکی هەمیشە خاوەن هەڵوێستە و بزێوە و بە رەخنە توندەکانی لە ئیسرائیل و بەتایبەتی لە ئەمریکا و ئێستاش لە تورکیا و یارمەتی سەربازی ئەمریکا بۆ تورکیا، ئەنقەرەی زۆر تورە کردووە.

چۆمسکی ئەو دادگایی کردنە بە هێرشێکی توند لە سەر سەرەتایی ترین مافەکانی مرۆڤ و مافە مەدەنییەکان پێناسە دەکا.

یەکێتی ئەوروپاش کە زۆر دڵخۆش بوو بە هەنگاوەکانی تورکیا لە نۆڤەمبەری رابردوودا خۆی لێ بێدەنگ کردووە.

هەڵوێستی مرۆڤدۆستانەی چۆمسکی تەنها سەر ئێشەی تورکیا نەبوو لەم بوارەدا، بەڵکو لە لایەکی تریشەوە رق و کینەی تورکان هەڵسێنرا. ئەویش لە لایەن Microsoft بوو. کێشەکە بەوە دەستی پێکرد کاتێ هەندێ لە رۆژنامەنووسانی رۆژنامەی (Hurriyet) ی تورکی ئەو ئینسکلۆپیدیایەیان بینی کە مایکرۆسۆفت لە ژێر نێوی (Encarta) دا تۆماری دەکا و سەرچاوەیەکی زانیاری گرنگە بۆ ملیۆنەها قوتابی لە جیهانی پێشکەوتوودا. لەو پرۆگرامەدا بە پێچەوانەی چاوەروانی تورکیاوە مایکرۆسۆفت دیاربەکر و باتمان و ئەدیمانی بە کوردستان نێو بردووە. پرس گەیشتە پەرلەمان و وەکو هەمیشە زەنگی مەترسی لێدرا و نوێنەرانی مایکرۆسۆفت بانگ کران و لە ترسناکیی و هەستیاری بابەتەکە ئاگادار کرانەوە. هەر چەندە مایکرۆسۆفت بە

وتەی رۆژنامەی (حوریەت) داوای لێبوردنی کردووە و ئەوەی راگەیاندووە کە ئەوان هەموو تێبینی و رەخنەیەک لە مەر پرۆگرامەکانیان زۆر بە جیدی وەردەگرن و لێی دەکۆڵنەوە و هەر هەڵەیەک لە پرۆگرامەکانیاندا رووی دابێ راستی دەکەنەوە، لێ وادەزانم ئەمە تەنها بۆ خاتر جەمییە چونکە سەدان ملیۆن لەو پرۆگرامانە بلاوکراونەتەوە و تازە چاک کردنەوەیان لە تواناندا نیە، مەگەر بۆ چاپی نوێ لە داهاتوودا مایکرۆسۆفت لە پێناوی قازانج و بازاری تورکیدا راستیەکانی مێژوو و جوگرافیا بخاتە ژێر پێوە. لێرەشدا پسپۆرانی کورد لەو بوارەدا پێویستە کاردانەوەیان هەبێ و بێ دەنگ نەبن.

سکانداڵێکی تر، بە وتەی میدیای تورکی، لە سویدەوە هات. کاتێ لە پیشانگای

((رۆژانی کولتوری کار لە سویدا)) لە شاری ئەزمیر کتێبێک لە ژێر ناونیشانی

((سوید و تورکیا)) بلاوکرایەوە، کە تێیدا بە وتەی میدیای تورکیا باس لە قرکردنی ئەرمەن و رەشەکوژی کورد کراوە و وشەی تورکیش بەوە لێکدراوەتەوە کە نێوی نەتەوەیەک نیە بەڵکو پێناسەی گروپێکی زمانە. ئەم کتێبەش بووە هۆی هەلا و بگرێکی زۆر لە تورکیا و یەکسەر کەوتنە تاوانبار کردنی دەوڵەتی سوید بەوەی چۆن رێگە دەدا کتێبێکی وا بلاوببێتەوە و لە پیشانگایەکدا کە لە تورکیا بکرێ بە سەر خەڵکدا دابەش بکرێ. باڵیۆزی سوید ئاننا دیسمۆر وتی ئەو وا بیر ناکاتەوە کە تورک نەتەوە نیە، بەلام لە بارەی کەمایەتییە نەتەوەییەکانەوە ئەوا ئێمە و تورکیا دید و بۆچوونی جیاوازمان هەیە. ئەم کتێبە لە لایەن Kaj Falkmanکە لە سالانی ١٩٩٠ تاوەکو ١٩٩٥ لە ئەستەموول کۆنسولی سوید بووە و لە لایەن ئینستیتوتی سویدەوە لە ساڵی ٢٠٠٠ بلاوکراوەتەوە و سەرەک وەزیرانی سویدیش Goran Perssonپێشەکی بۆ نووسیوە.

ئەو زانیارییانەی لەو کتێبەدا هاتوون کە باس لە نەخشە و پلانەکانی تورکیا بۆ لە نێوبردنی ئەرمەنەکان دەکەن و لە دوای ئەوەش چۆن کەوتنە گیان کوردەکان کە لە گۆر نووسەری ئەو کتێبە زیاتر لە ١٢ ملیۆن مرۆڤن و داخوازی مافە کولتوورییەکانی خۆیان دەکەن، هۆی تورەییەی شۆڤینیستە تورکەکانن. هەر لەو بوارەشدا باسی ژنی باڵیۆزی پێشووی سوید دەکەن کە بە رەگەز تورک بووە و وەکو کەمالییەکی تا سەر ئێسقان نێوی دەبەن و باسی ئەوە دەکەن چۆن هەمیشە لە خزمەتی تورکیادا بووە.

بەو شێوەیە تورکیا کە نایەوێ دان بە راستییەکانی مێژوو و جوگرافیا و مافی کورد و گەلانی تری تورکیادا بنێ و هەمیشە لە هەوڵی شێواندنی راستییەکان و چەواشەکردنی بیر و رای گشتیدابە دەیەوێ جیهانیش وەکو ئەو بیر بکاتەوە و هەر رۆژەی تووشی سەرئێشەیەک دەبێ.